

עשין - ה

וְלַפְעָמִים עוֹבֵר עַל יְדֵי קִבְלָתוֹ אֶת הַלְשׁוֹן הַרְכִּילוֹת גַּם עַל מְצוֹת
עֲשֵׂה (שם י"ט ט"ז) ד"הוֹכַח תּוֹכִיחַ", (ה) כְּגוֹן אִם רוֹאֶה שֶׁחִבְרוּ מִתְחִיל
לְסַפֵּר לוֹ בְּגִנּוֹת חִבְרוּ וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁדִּבְרָיו יִהְיוּ נִשְׁמָעִין לְהַמְסַפֵּר, וְאִפְלוּ אִם
סָפַק לוֹ בְּזֶה, מְחַיֵּב מִן הַדִּין לְהוֹכִיחוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִגְמַר הַחֲטָא. וְלִכֵּן אִם
מִנִּיחוֹ לְגַמַר סְפוּרוֹ הִרְעַע עַל חִבְרוֹ, בְּנֻדְאֵי עוֹבֵר עַל מְצוֹת עֲשֵׂה זֶה *.

ואף אם יסכים בדעתו בעת השמיעה להוכיחו אחר שיגמר ספורו, גם כן
שלא כדין הוא, דאיך יתכן שאם אחד רואה, שחברו ישראל אוכל בשר
חזיר, חס וחלילה, יניחנו מתחלה שיאכל על סמך שיוכיחנו אחר כך,
ובודאי מן הדין מחויב להוכיחו תכף, אולי יקבל ממנו ויפסק מלאכל דכל
כזית הוא לא תעשה בפני עצמו. וכן בדין נמי כל דבור ודבור של גנות
הוא אסור בפני עצמו. אם לא שהוא רואה, שאם יניחנו לגמר הספור,
יהיה טוב לו לברר לפני השומעים מן הספור הזה גופא, שהוא, דברי
הוצאת שם רע בעלמא, או לפעמים שמן הדין צריך להניחו לגמר, שהוא
דבר שצריך לקבלו לחוש, וכמו שיתבאר, אם ירצה ה', כל זה לקמן
בהלכות לשון הרע כלל ו'. אבל אם הוא רואה, שהוא רק דברי קנטורין
בעלמא על חברו או רק דברי התול ולעג בעלמא מחברו, בודאי כל המזרז
עצמו בתוכחתו ומונע לחברו מזה, מצוה רבה הוא עושה, וכל זה כתבנו
אפלו ביש עוד שומעים זולתו. ולענין "לפני עור", עין לעיל בלאוין באות ד'
בבאר מים חיים. (הגהה)

(ה) ולפעמים עובר על ידי קבלתו וכו' כגון אם רואה שחבירו מתחיל לספר
וכו'. דבאמת מצות עשה דהוכחה הוא גם כן קודם החטא כדי שלא יבוא
לחטא, וכדאיתא להדיא בספר המצות להרמב"ם מצוה ר"ה הוא שציונו
להוכיח את החוטא או מי שירצה לחטוא ולמנוע ממנו במאמר התוכחה
וכו' ע"ש. וכן כתב גם כן בספר יראים במצוה ל"ז עיין שם. ומה שכתבתי
ואפילו אם הוא ספק לו וכו', דאם בודאי שלא יקבלנו מוטב שלא לומר לו
וכמו שאמרו ביבמות (ס"ה ע"ב) והביאו הרא"ש שם.

ומה שכתבנו בפנים דעובר היינו בד' אופנים הראשונים ובין בפניו ושלא
בפניו ורק להמקבל לבד. (באר מים חיים)